

België bezet Kleef (2)

In het eerste deel (Novioposta 72, nr. 2 2001, pag 9-17) is beschreven hoe de post voor de Belgische militaire bezetting van het Rijnland georganiseerd was. Geschreven werd over de in portvrijdom verstuurde kaarten, maar er is meer.

De Belgische bezetting van het Rijnland begon op 1-12-1918. Vanaf 16-12-1918 werd de burgerpost weer toegelaten en uitgevoerd door de Duitse Reichspost. De Belgische militairen hadden vanaf dat moment twee mogelijkheden voor het versturen van hun post. Met de veldpost of met de Reichspost. Voor drukwerk, kranten, kaarten en brieven tot 20 gram genoten de militairen portvrijdom. Dit deel van de post zal dus wel via de Belgische veldpost zijn gegaan. Voor brieven zwaarder dan 20 gram en aanvullende diensten als expresse en aantekenen, moest worden betaald. Dat kon op twee manieren. Of gebruik maken van de veldpost en met Belgische postzegels het verschuldigde bedrag voldoen, of gebruik maken van de Duitse Reichspost. Eenvoudig. Hiermee zou dit hoofdstuk afgesloten zijn, ware het niet dat politiek, geld en macht een rol spelen in het verdere verloop van de geschiedenis.

1. Het eerste project

Een vooraanstaand verzamelaar uit Antwerpen schrijft al op 6 december 1918 een brief naar de Minister van Posterijen met een verzoek om een serie opdrukzegels te vervaardigen voor gebruik in het bezette Rijnland. De Duitse bezetters hadden immers hetzelfde gedaan gedurende de Eerste Wereldoorlog.

Brief met Duitse bezettingszegels voor België

Op het Ministerie was men ook al op dit idee gekomen. De Directeur Generaal schrijft, eveneens op 6 december, een brief naar de Directie van het Zegel over hetzelfde onderwerp. De tekst van de opdruk zou moeten luiden:

Occupation Belge en Allemagne - Belgische bezetting in Duitsland

Daarbij een waarde aanduiding plus **Pf** of **Mark**.

Proef voor opdruk

Men gaat voortvarend te werk en er komen drukproeven. Op 31 januari 1919 stelt de Directeur Generaal een dienstdnota op waarin hij zich o.a. afvraagt hoe de burgerpost in het bezette gebied geregeld gaat worden. De Duitse Reichspost werkt namelijk nog steeds en er zijn geen tekenen dat er een overname door de Belgische post komt. Er wordt in februari besloten om het idee voor te leggen aan de Inter-Geallieerde Conferentie, hoewel het Ministerie van Oorlog geen probleem ziet.

Op 15 maart komt het antwoord van Maarschalk Foch: het voorstel is strijdig met artikel 5 van het Wapenstilstandsverdrag. Artikel 5, paragraaf 2 luidt:

De gebieden op de linker Rijnsoever zullen bestuurd worden door de lokale overheden, onder controle van de geallieerde bezettingstroepen en deze van de Verenigde Staten.

Niets overname door de Belgische post en dus geen bezettingszegels. Op 21 maart gaat bericht naar de Directie Zegelwaarden dat er geen bezettingszegels komen. Het project sterft een stille dood.

2. Toch zegels. Waarom?

De politiek gaat zich ermee bemoeien. In dat geval spelen er vaak andere zaken een rol dan die van de logica.

De volksvertegenwoordiger O. Vermeesch schrijft op 7 maart een brief aan de Minister van Posten met het verzoek om een serie postzegels uit te geven met opdruk "Allemagne" of "Rhin". Deze zegels zouden uitsluitend gebruikt worden door de militairen in Duitsland voor hun post naar België. Als extra argument voert hij aan dat de zegels gekocht zullen worden door filatelisten wereldwijd, wat een mooie meevaller voor de schatkist zou zijn. Dus toch opdrukzegels zonder in strijd te zijn met het Wapenstilstandsverdrag.

De Directeur Generaal is echter terughoudend, men weet immers nooit welke valkuilen men bij deze omstandigheden kan tegenkomen. Het gelukt om de zaak in de ijskast te zetten.

Maar volksvertegenwoordiger Vermeesch laat zich niet uit het veld slaan en stuurt op 25 mei opnieuw een brief naar de Minister van Posterijen. Er volgt overleg met het Ministerie van Oorlog. Op 26 juni gaat er een brief heen en op 28 juni komt de toestemming voor een opdruk 'Allemagne-Duitschland'. Men gaat aan de slag en op 9 juli wordt beslist dat alle waarden van de normale frankeserie zullen worden overdrukt.

Op dezelfde dag besluit men echter ook het project voorlopig uit te stellen. De mogelijkheid dat de Duitse Reichspost alle post voor de militairen gaat verzorgen, wil men aan een onderzoek onderwerpen. Als dat zou gebeuren, zijn er helemaal geen zegels meer nodig. Een tactische zet om het project alsnog te staken?

Op 14 juli schrijft de Directeur Generaal namelijk aan de Minister van Posterijen het voorstel om af te zien van de uitgifte van de zegels. De volgende dag was het antwoord van de Minister er al. De postzegels moeten verschijnen omdat het politiek belangrijk

Kaart met een opdrukzegel van 15 c. verstuurd op 6-11-1920

Op 20 september 1919 verschijnen dan eindelijk de zegels. Ze mochten gebruikt worden door Belgische militairen in het Rijnland en door een aantal "Commissies" voor frankering van post naar België. De zegels worden alleen aan hen verkocht door de militaire postkantoren in het bezette gebied. Filatelisten, handelaren en andere belangstellenden kunnen ongestempelde zegels kopen in het postkantoor Brussel 1. Deze zegels worden daar niet afgestempeld. Gestempelde zegels kan men alleen verkrijgen via correspondentie met militairen in het Rijnland. De post wordt op de militaire postkantoren in het bezette gebied afgestempeld. De militairen en de meeste "commissies" genoten portvrijdom voor het grootste gedeelte van hun correspondentie, zodat echt gebruikte zegels moeilijk te vinden zijn.

Opmerkingen

Niet alle details van het gebruik van de zegels zullen we bekijken, maar 2 zaken willen we hier aanstippen.

1. Eind 1923 waren de zegels uitverkocht en er verschijnt geen nieuwe oplage. Op 27-11-1929 verlaten de laatste Belgische troepen het Rijnland. Pas op 1-5-1931 worden de zegels buiten gebruik gesteld. De datum van 1-5-1931 is een officieel besluit dat niet overeenkomt met het gebruik in de praktijk.
2. Als we de tarieven bekijken, dan is het maximale bedrag dat normalerwijze als frankering (tot eind 1923) gebruikt zou worden 2,50 Frank (brief van 100 gram + aantekenen + expresse). De vraag blijft wat het doel was van de zegels van 5 en 10 Frank.

J. Mulder en H. van Rooijen

*Kaart met opdrukzegel van 20 c. verstuurd vanuit Aachen op 1-4-1926 door
Comptoir Beige de Repartition des Charbons Allemands*

Literatuur

- Het gebruik van de postzegels met opdruk 'Allemagne-Duitschland' 1919-1931, M. Van der Muilen in Maandblad 250 van de KVBP-Stadiekkring, oktober 1995.
- Mchel Europa-Katalog West 1995/96 A-L, pag.235.